

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Zápis o části státní závěrečné zkoušky Obhajoba závěrečné práce

Akademický rok: 2021/2022

Jméno a příjmení studenta: Bc. Filip Váňa
Identifikační číslo studenta: 87600996

Typ studijního programu: navazující magisterský
Studijní program: Filozofie
Studijní obor: Filozofie
ID studia: 625178

Název práce: Beyond Psychology: Nietzsche and the Metaphysics of Agency
Pracoviště práce: Ústav filosofie a religionistiky (21-UFAR)
Jazyk práce: angličtina
Jazyk obhajoby: čeština
Vedoucí práce: Mgr. Tereza Matějčková, Ph.D.
Oponent(i): Mgr. Ondřej Švec, Ph.D.
Datum obhajoby: 06.09.2022 **Místo obhajoby:** Praha
Termín: řádný

Průběh obhajoby: Autor uvádí, že hlavním cílem jeho diplomové práce je systematicky pojednat o povaze jednání ve filosofii Fridricha Nietzscheho. O jednání ve své práci autor pojednává jakožto o specifickém druhu bytí, který odlišuje jednající entitu od entity, která nejedná. Autor však upozorňuje na to, že se nepokouší o exegezi ale o kritickou polemiku s Nietzscheho hlavními tezemi. Na základě kritiky Nietzscheho díla autor pátrá po podmínkách, které jsou nutné pro možnost jednání.

V první kapitole se autor snaží Nietzscheho texty zasadit do historického kontextu. Mapuje Nietzscheho kritiku novověké filosofie. Zde se především zaměřuje na Nietzscheho přijetí či kritiku práce novověkých autorů s pojmem sebevědomí, která přenechává dominantní úlohu rozumu.

Ve druhé kapitole se autor snaží vyjasnit hlavní psychologické motivy, s nimiž Nietzsche napříč svými psychologickými texty pracuje. Psychologii zde autor chápe jako disciplínu, která se zabývá psyché, jakožto něčím, co odlišuje živé od neživého. Psychologie se podle autora v Nietzscheho pojetí zabývá tím, co žije. Dále se věnuje Nietzscheho vymezení vědomí a nevědomí, přičemž sleduje současný diskurs kolem pojmu jednání, který se staví proti Nietzscheho pozici. Na tomto základě autor s filosofem polemizuje a ptá se, jestli je vědomí v rámci vysvětlování jednání vůbec účinné, a jestli vědomí není pouze subjektivní iluzí produkovanou strukturami, které na principu vědomí založené nejsou.

Ve třetí kapitole se autor dostává k pojmu pudu. S pudem pracuje jakožto s nezákladnějším prvkem jednání, což konfrontuje s Nietzscheho pozicí. Nietzsche, podle autora, pud chápe jako to, co člověku ukládá vnitřní účelovost.

Ve čtvrté kapitole autor představuje pojem organismu, který určuje jako entitu schopnou jednat. Z určení toho, co je organismus, se dostává k souvisejícím otázkám, například k otázce: „Co je prostředí?“ U vývodů svého tázání považuje za podstatné, aby byly konsistentní s empirickou vědou.

V následující kapitole se autor zabývá Nietzscheho morální psychologií. Autor rozpracovává střeť jednání nezajímavého a sobeckého jednání, který nachází v Nietzscheho díle.

V další kapitole se Autor zabývá Nietzscheho reflexí teorie morálky. Nietzscheho nová pozice, podle autora, nespočívá v konstatování nemožnosti existence altruistického jednání. Tuto možnost podle autora Nietzsche uznává, ale zároveň kritizuje strukturu motivace jakožto založenou na vědomé intenci. „Lidé podle Nietzscheho věří, že jednají altruisticky, ale tato úroveň je povrchná.“

V závěrečné kapitole autor práce kritizuje Nietzscheho kritiku primátu rozumu. Dochází k tomu, že vysvětlení jednání pomocí nevědomí vždy implicitně předpokládá to, co se snaží vyvrátit, tedy autoritu racionální úvahy. Ptá se, jestli se Nietzscheho vymezení rozumu v tomto světle neukazuje jako příliš úzké. Tedy, jestli není v Nietzscheho pojetí rozum kladen do protikladu ke smyslu.

V závěru tak autor práce dochází k tomu, že Nietzscheho projekt je instruktivní a ve své době revoluční, avšak ve svých kritikách podle autora Nietzsche často staví pojmy do příliš vyhraněných opozit.

Školitelka hodnotí práci jako ve všech ohledech mimořádnou. Autor podle školitelky vrchovatou měrou naplňuje požadavky diplomové práce. Chválí autorovu znalost Nietzscheho a vyzdvihuje autorův kritický přístup k současné interpretační škole.

Školitelka nezastává stejnou badatelskou pozici, neboť podle ní Nietzsche kritizuje rozum a vědomí, aby je zachoval. Zvenčí přijde autorova pozice školitelce neuspokojivá po jazykové stránce. Systematické propojování jednání se svobodou školitelce nepřijde náležité, přesto však opakovaně upozorňuje na to, že její kritika je vnější, takže nadále konstatuje, že je text práce brilantní, vnitřně konzistentní a tudíž legitimní.

Oponent krátce shrnuje hlavní body práce a zdůrazňuje jako hlavní to, že autor Nietzschemu nepodléhá a není jím okouzlen. Autor podle oponenta domýšlí všechny výkladově náročné pasáže a snaží se je interpretačně vyložit. Oponent hodnotí práci jako příkladnou.

Oponent si nemyslí, že by Nietzsche hájil opozita jako absolutní, ani se podle oponenta opozita nehrouť do sebe tak, že by rozum nebyl nic jiného než nerozum, že by altruismus nebyl nic než egoismus. Oponent si myslí, že je Nietzscheho práce s opozity komplexnější. Například pravda podle oponenta neukazuje nějakou velkou nepravdu, ale nakazuje, aby se se ukázaly všechny malé iluze. Podle oponenta jde Nietzschemu o to, aby poukázal na nedostatky opozit. Oponent autorovi práce pokládá otázky: Co podle vás znamená naturalizace vědomí ve filosofii?

Co podle vás znamená Nietzscheho: „přesadit člověka do přírody.“?

Autor uznává, že je jeho pozice reduktivní a svou redukci zdůvodňuje tím, že se konzistentně drží výkladu Nietzscheho filosofie jako filosofie naturalistické. Uznává, že existují i jiné interpretační pozice, ale stojí si za tím, že prvek naturalismu je v

Nietzscheho filosofii natolik podstatný, že je ho náležité chápat jako ústřední. Autor nadále vyzdvihuje metodologický naturalismus, který se snaží držet metod vlastních empirickým vědám. Podle autora je Nietzscheho naturalismus veskrze filosofický, protože nebyla empirická věda dostatečně rozvinutá. Nietzscheho poznatky pak podle autora zůstávají pouze na psychologické úrovni. To, že chceme vzdorovat, podle autora není v naší moci. Chtění totiž není v naší moci. Tradičně se ve filosofii podle autora mělo za to, že reflexe zaručuje odstup od pudů, avšak Nietzsche si pokládá otázku po tom, jestli není i naše kontemplace určena jakýmsi impulzem. Autor dále vyzdvihuje problematiku praxe a říká, že jsou důvody k tomu zrušit rozdíl mezi teorií a praxí.

Oponent si myslí, že Nietzsche chtěl rozdíl mezi teorií a praxí přehodnotit, avšak ne zrušit. Že jsou tyto absolutní opozita pro Nietzsche něčím, na čem lze ukazovat něco podstatného.

Autor odpovídá, že je třeba chápat Nietzscheho opozita nikoliv absolutně, avšak dialekticky. Uvádí příklad: „Nutným předpokladem iluze je pravda.“ Smysl není podle autora práce opakem rozumu, avšak musí mít rozumovou formu.

Oponent však autorovi oponuje a poukazuje na to, že nám například tragédie podle Nietzscheho umožňuje, abychom smysly zakoušeli něco, co není přístupné rozumu.

Člen komise se konstatuje, že je trendem dnešní filosofie být naturalistou, avšak konstatuje, že tím každý myslí něco jiného. Ptá se proto, jestli je pojem naturalizmu v práci na místě? Distinkce naturalismus x supernaturalismus je podle člena komise příliš tvrdá.

Autor odpovídá, že se badatelé označující se za naturalisty shodují v tom, že má být vysvětlení shodné se závěry empirické vědy, tedy s kauzálně založeným vysvětlením.

Člen komise oponuje tím, že různé pozice mohou být různě shodné, avšak nejsou identické. Tedy naturalismus zůstává nejasným pojmem.

Komise hodnotí obhajobu známkou: „výborně“

Klasifikace obhajoby:	výborně (1)	
Předseda komise:	Dr. habil. Jindřich Karásek, Dr.
Členové komise:	Daniele De Santis, Ph.D.
	Mgr. Robert Roreitner